

Sygn. akt IV CK 336/04

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 3 grudnia 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

SSA Elżbieta Strelcow

Protokolant Izabela Czapowska

w sprawie z powództwa K.W. i Z.R.

przeciwko Skarbowi Państwa – Wojewodzie [...]

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 3 grudnia 2004 r.,

kasacji powódki K.W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 2 marca 2004 r., sygn. akt [...],

oddala kasację.

Uzasadnienie

Powódki K.W. i Z.R. po sprecyzowaniu powództwa wnosili o zasądzenie od Skarbu Państwa – Wojewody [...] kwoty 80 415 zł jako równowartości nieruchomości leśnej przejętej na cele reformy rolnej.

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 30 czerwca 2003 r. oddalił powództwo. Z dokonanych w sprawie ustaleń wynika, że należący do S.G., którego spadkobierczyniami są powódki, majątek S. w dniu 8 października 1944 r. został przejęty na cele reformy rolnej. W skład tego majątku, o ogólnej powierzchni 124,2 ha, wchodziły kompleksy leśne - w części północnej o powierzchni ok. 7,5 ha oraz o powierzchni ok. 15 ha w części południowej i część z nich została rozparcelowana wraz z gruntami rolnymi, a część przekazana lasom państwowym. Cały ten majątek, razem z kompleksami leśnymi został przejęty na własność Państwa na podstawie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej. Powódki nie wykazały, aby pozwany bezpodstawnie wzbogacił się ich kosztem, a majątek w całości został przeznaczony na cele reformy rolnej.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 2 marca 2004 r. oddalił apelację powódki K.W., dzieląc ustalenia faktyczne i ocenę prawną. Sąd ten zwrócił nadto uwagę, że sąd powszechny nie jest uprawniony do samodzielnego ustalania, czy nieruchomość lub jej część nie podlegała przejęciu na cele reformy rolnej w trybie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu, bowiem rozstrzygnięcie tej kwestii powinno nastąpić w trybie postępowania administracyjnego. Gdyby nawet przyjąć, że takie uprawnienie sąd powszechny posiada, to i tak, zdaniem tego Sądu, nie zostało wykazane, że nieruchomości leśne nie były funkcjonalnie związane z gospodarstwem rolnym. Nie zostało też wykazane przesunięcie majątkowe uzasadniające powództwo o zwrot wzbogacenia.

Wyrok powyższy zaskarżyła kasacją powódka K.W. W kasacji, opartej na obu podstawach kasacyjnych określonych w art. 393¹ k.p.c., zarzucała naruszenie prawa materialnego, to jest art. 405 k.c. i 222 § 1 k.c. w związku z art. 1 i art. 2 ust. 1 lit. e dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej oraz art. 1 ust. 3 dekretu z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa, a także naruszenie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. i 102 k.p.c. W konkluzji wносиła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Jak wynika z uzasadnienia kasacji, skarżąca zarzucała, że lasy nie podlegały przejęciu na własność Państwa w trybie przepisów dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. 1945 r., nr 3, poz. 13; dalej – dekret o reformie rolnej), bowiem przejęciu podlegały wyłącznie nieruchomości ziemskie, a więc nieruchomości rolne. Lasy natomiast podlegały przejęciu na podstawie przepisów dekretu z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz. U. nr 15, poz. 82 ze zm.; dalej – dekret o przejęciu lasów), jednakże lasy wchodzące w skład majątku Siekierki nie mogły zostać przejęte, skoro ich powierzchnia nie przekraczała 25 ha (art. 1 ust. 1 pkt 1 dekretu). Skarżąca także podnosiła, że zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego ustalenie, czy przejęty las spełniał kryteria określone w tym dekrete, następuje w postępowaniu sądowym.

W związku z tymi zarzutami należy zwrócić uwagę na następujące kwestie.

Przede wszystkim wymaga podkreślenia, że cały majątek S. przejęty został na rzecz Skarbu Państwa na podstawie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej. W przeciwieństwie do innych podstaw przejęcia, rozstrzygnięcie, czy nieruchomość podpada pod dyspozycję tego przepisu, nie należy do właściwości sądów powszechnych. Jak wynika bowiem z treści § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. nr 10, poz. 51), przewidziany został tryb postępowania administracyjnego dla orzekania w tym przedmiocie (w pierwszej instancji sprawy te

należały do kompetencji wojewódzkich urzędów ziemskich, a odwołania od decyzji takiego urzędu przysługiwały do Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych). Zasadą obowiązującą w polskim systemie prawnym jest, że sąd powszechny nie jest władny do rozstrzygnięcia kwestii należących do kompetencji organu administracji państwowej orzekającego w formie decyzji i taką decyzją jest związany, zaś organ administracyjny nie może wydawać decyzji w kwestiach należących do zakresu kognicji sądów powszechnych. Jeżeli zatem obowiązujący przepis prawa przyznał organom administracyjnym kompetencję do orzekania, czy nieruchomości (bądź jej część) podpada pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej, to sąd powszechny nie jest uprawniony do samodzielnego rozstrzygnięcia tej kwestii w procesie o zasądzenie odszkodowania z tytułu bezprawnego przejęcia takiej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa. Stanowisko to należy uznać za ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. uchwałę SN z dnia 27 września 1991 r., III CZP 90/91, OSNC 1992 r., nr 5, poz. 72). Wprawdzie w uzasadnieniu wyroku SN z dnia 13 lutego 2003 r. (III CKN 1492/00, nie publ.) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że odebranie władztwa poprzednim właścicielom w trybie wykonywania przepisów dekretu o reformie rolnej nie wyklucza w wyjątkowych wypadkach udzielenia im lub ich następcom ochrony w procesie, jednak ograniczył taką możliwość jedynie do procesu windykacyjnego i to jeśli okazałoby się, że nieruchomości została odebrana wbrew przepisom dekretu lub nie została następnie rozdysponowana zgodnie z celami wymienionymi w art. 1 ust. 2 dekretu i po przejęciu przez państwo nie stała się własnością innych osób fizycznych lub prawnych. W sprawie niniejszej taka sytuacja nie występuje, zatem nie może być wątpliwości odnośnie do tego, że rozstrzygnięcie, iż przejęte jako część majątku S. lasy nie stanowiły nieruchomości ziemskiej, winno nastąpić w postępowaniu administracyjnym.

Tryb postępowania administracyjnego, jak wskazano wyżej, przewidziany został dla orzekania w sprawach, czy nieruchomości podpada pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej. W sprawach dotyczących art. 2 ust. 1 lit. a – d takiego trybu nie ma. Nie przewiduje go również dekret o przejęciu lasów, dlatego w tym zakresie kwestie sporne rozstrzygane mogą być w postępowaniu przed sądem powszechnym (por. wyrok SN z dnia 6 grudnia 2000 r., III CKN 179/99, nie

publ., uchwały SN z dnia 27 kwietnia 1994 r., III CZP 54/94, OSNC 1994 r., nr 11, poz. 215, z dnia 22 kwietnia 1994 r., III CZP 50/94, OSNC 1994 r., nr 11, poz. 212, wyrok z dnia 8 maja 1998 r., I CKN 664/97, OSNC 1999 r., nr 1, poz. 7).

W świetle powyższych uwag nie można uznać za zasadne zarzutów przytoczonych w podstawach kasacyjnych. Wśród zarzutów tych powołano również zarzut naruszenia art. 102 k.p.c., chociaż kasacja nie przysługuje od orzeczenia w przedmiocie kosztów postępowania. Prawdliwość rozstrzygnięcia w tym zakresie może być zakwestionowana tylko wówczas, gdyby zasadne okazały się inne podniesione w kasacji zarzuty.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 393¹² k.p.c.